

Sivistysvaliokunta

Asia: Valtakunnallinen osaamistietovaranto**Viite:** HE 133/2025

1. Yleistä

Sivistysala ry (Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Esityksen tavoitteena on säätää laista, joka kokoaa yhteen jatkuvan oppimisen tietovarannot ja mahdollistaa Osaamispolku-palvelun käyttöönoton valtakunnallisesti. Uudistuksella pyritään helpottamaan yksilön osaamisen tunnistamista ja koulutuspolkujen löytämistä sekä parantamaan koulutuksen ohjausta ja ennakointia.

Sivistan tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Sivista tukee ratkaisuja, jotka vahvistavat osaamisen kehittämisen edellytyksiä, sujuvoittavat koulutusjärjestelmän toimintaa ja keventävät koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä.

Sivista pitää esitystä pääosin selkeänä ja tavoitteeltaan kannatettavana. Laki tukee jatkuvaa oppimista ja tietoperusteista päätöksentekoa. Esityksessä ehdotettu voimaantulo on 1.1.2026, ja koulutustarjonta olisi tallennettava koulutustarjonnan tietovarantoon viimeistään seitsemän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Sivista esittää huolensa aikataulusta koulutuksen järjestäjille, kun huomioidaan, että järjestelmäkokonaisuus on laaja ja sen onnistuminen edellyttää Opetushallituksen (OPH) määräysten, ohjeistusten ja teknisen infrastruktuurin valmistumista.

Sivistan näkemyksen mukaan on syytä arvioida, ehtiikö OPH laatia tietomallit, rajapintakuvaukset ja testausympäristöt siten, että koulutuksen järjestäjät voivat valmistautua ajoissa. Myös oppilaitosten prosessien päivittäminen ja integraatioiden toteuttaminen vievät aikaa. Mikäli aikataulu osoittautuu liian tiukaksi, voimaantuloa tulisi tarvittaessa lykätä tai säätää vaiheittainen siirtymäkausi, jotta uudistus voidaan ottaa käyttöön hallitusti ilman kohtuuttomia riskejä.

2. Palveluiden ja tietovarantojen työnjako

Sivista katsoo, että palveluiden välinen työnjako jää esityksessä edelleen epäselväksi. Opintopolku/Kouta, VIRTa ja uusi Osaamispolku muodostavat laajan kokonaisuuden, jonka sisäisiä vastuita ja tietovirtoja ei kuvata riittävästi. Tämä voi johtaa päällekkäiseen tiedonsyöttöön ja lisätä koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä. Vaikka Digivisio 2030 -hanke on esityksen valmistelun taustalla, esitys ei määrittele työnjakoa tai integraatioperiaatteita suhteessa korkeakoulujen käytössä oleviin palveluihin.

Palveluiden ja tietovarantojen yhteensovittaminen on ratkaisevaa uudistuksen onnistumiselle. Työnjako ja tietovirrat tulisi määritellä niin, että tiedetään, missä tieto syntyy, missä sitä ylläpidetään ja

mistä se toisinnetaan. Integraatioiden on oltava ensisijaisia, eikä samoja tietoja tule syöttää useaan eri järjestelmään. Tämä edellyttää, että OPH julkaisee tietomallit, rajapintakuvaukset, aikataulut ja testausympäristöt hyvissä ajoin ennen voimaantuloa. Käytönoton tulisi tapahtua vaiheittain ja eri koulutussektorien tarpeet huomioiden.

3. Tietojen käyttö, siirrettävyys ja tietosuojat

Sivista pitää myönteisenä, että osaamistietovarannon tietoja voidaan hyödyntää opetuksen, koulutuksen, ohjauksen, suunnittelun, tutkimuksen ja tilastoinnin kehittämisessä. Tämä vahvistaa tiedolla johtamista ja tukee koulutuksen kehittämistä. Tietosuojan kannalta on hyvä, että tiedot luovutetaan ensisijaisesti anonymisoituna ja että tunnistesteellisten tietojen käyttö edellyttää henkilön vapaaehtoista ja tietoista suostumusta, jota ei voi antaa viranomaisasioinnin yhteydessä.

Esitys ei mahdollista tietojen suoraa siirtoa ulkopuolisiin palveluihin, kuten työnhakualustoille tai tutkijaprofiileihin, vaikka henkilö antaisi siihen suostumuksensa. Käyttäjä voi ladata omat tietonsa omaan käyttöönsä mutta ei siirtää niitä suoraan muihin palveluihin. Tämä rajoittaa yksilön mahdollisuuksia hyödyntää osaamistietojaan työllistymisen ja näkyvyyden edistämiseksi.

Sivista ehdottaa, että toimeenpanossa tulisi tulevaisuudessa ottaa käyttöön standardoidut vientiformaatit, joiden avulla käyttäjä voi siirtää tietonsa helposti muihin palveluihin, ja selvittää mahdollisuus suostumukselliseen rajapintasiirtoon palveluihin, jotka edistävät työllistymistä ja osaamisen näkyvyyttä.

4. Vaikutukset sivistysalaan ja koulutuksen järjestäjiin

Sivista arvioi, että osaamistietovaranto voi parantaa koulutustarjonnan näkyvyyttä ja koulutusmahdollisuuksien saavutettavuutta. Hyödyt toteutuvat kuitenkin vain, jos toimeenpano ei lisää koulutuksen järjestäjien hallinnollista kuormaa. Opetushallituksen tulee huolehtia tietojen toisinnuksesta aina, kun tieto on jo olemassa toisessa rekisterissä, eikä koulutuksen järjestäjien tule syöttää samoja tietoja uudelleen.

Sivista korostaa, että ”tutkinnon osat” -termin sisältö ja tallennusvelvoite on määriteltävä tarkasti, jotta eri koulutusmuodot eivät tulkitse velvoitteita eri tavoin. Korkeakouluissa ja vapaassa sivistystyössä tämä on erityisen tärkeää, koska esityksen sanamuoto jättää tilaa tulkinnalle. Lisäksi kaikki rajapintaintegraatiot – Opintopolku, VIRTAT ja Opin.fi – on varmistettava ennen uuden tietovarannon käyttöönottoa.

Uudistuksen onnistuminen edellyttää riittävää resursointia, koulutusta ja tukea oppilaitoksille. Toimeenpanoa on tuettava ohjeistuksilla ja koulutuksilla, jotta manuaalista lisätyötä voidaan välttää.

Sivista kannattaa lain tavoitetta vahvistaa jatkuvaa oppimista ja tiedolla johtamista. Uudistuksen onnistuminen edellyttää kuitenkin, että palveluiden työnjako ja integraatiot määritellään selkeästi, päällekkäinen tiedonsyöttö vältetään ja tietojen siirrettävyys sekä tekoälyn läpinäkyvyys varmistetaan. Koska toimeenpanon aikataulu on tiukka, Sivista katsoo, että lain voimaantuloa tulisi tarvittaessa lykätä tai porrastaa vaiheittain, jotta OPH ja oppilaitokset ehtivät valmistautua uudistukseen riittävän perusteellisesti.

Helsingissä 14.10.2025

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Aleksi Sandroos, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
aleksi.sandroos@sivista.fi, puh. +358400826363

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa yli 430:a yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsenemme palveluksessa on noin 70 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.